

KARADENİZ

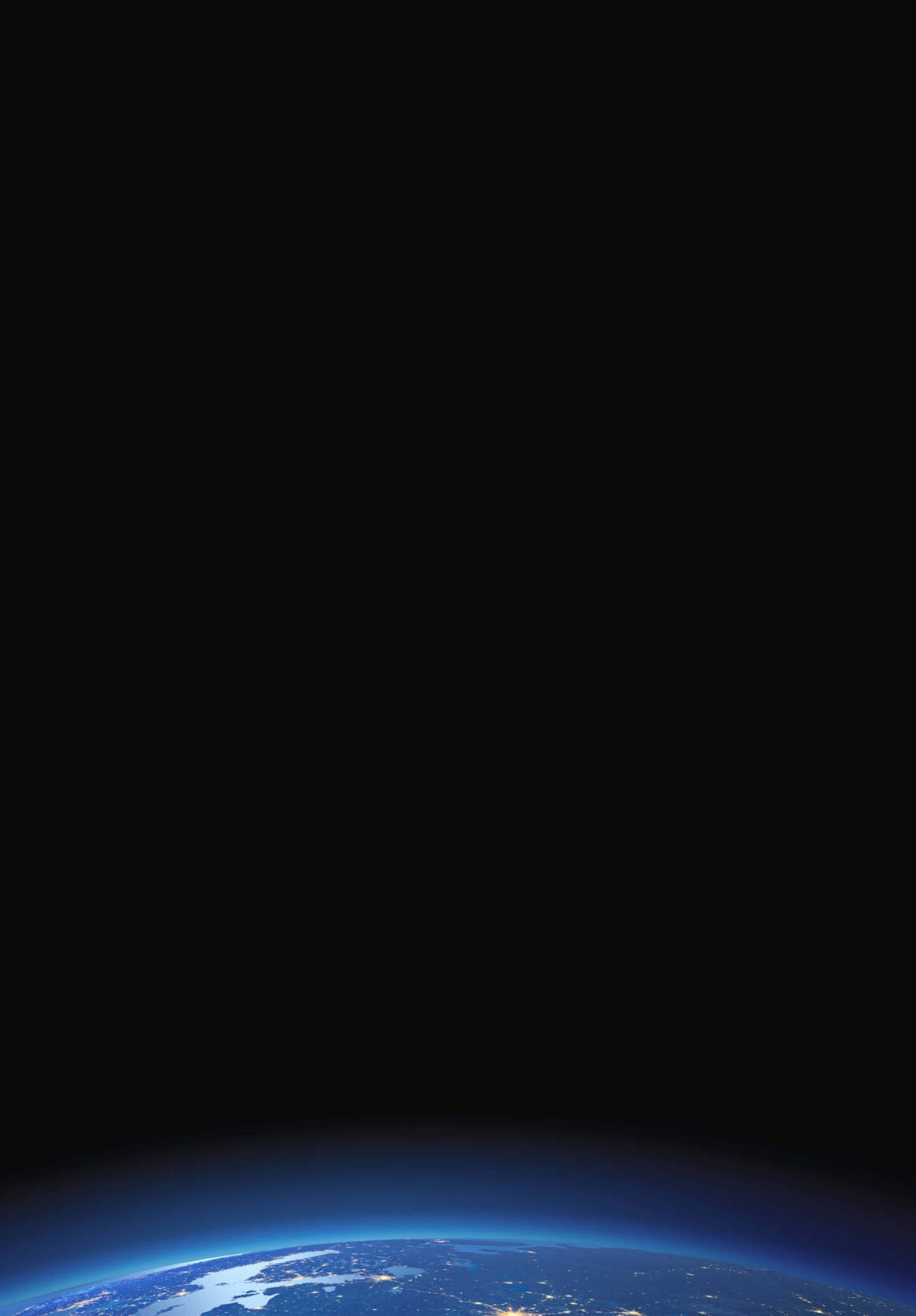
2020 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editör
ÖZGÜR TÜFEKÇİ

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ

2020 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editör
ÖZGÜR TÜFEKÇİ

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Özgür Tüfekçi

Doç. Dr. Tüfekçi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırma Merkezi Müdürü ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Aynı zamanda, İngiltere merkezli bir düşünce kuruluşu olan CESRAN International'ın (www.cesran.org) kurucusu ve Genel Direktörüdür. Sheffield Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler yüksek lisans derecesi ve Coventry Üniversitesi'nden Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler doktora derecesi almıştır. Başlıca araştırma alanları Avrasyacılık, Ulus İnşası, Milliyetçilik Teorileri, Jeopolitik Kuramlar ve Yükselen Güçlerdir.

KARADENİZ: 2020 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 1

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-35-3

© 2021 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Temmuz 2021, Trabzon

Kapak Tasarımı / Sayfa Düzeni

KTÜ Stratejik Araştırma Merkezi

Baskı: KTÜ Matbaası, TRABZON

Tel: 0462 377 21 43

Adres: KTÜ Yayınları Satış Bürosu

Tel: 0462 377 22 32

Üniversiteler Yayın yönetmeliğinin 6. maddesine göre bu eserin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlara aittir.

Bu eserin herhangi bir kısmının izinsiz ve kaynak gösterilmeden alıntılanması, internet sitelerinde yayınlanması, pdf ya da kitap şeklinde parayla satılması yasaktır. Aksi eylemde bulunanlar telif hakları yasasından doğan tüm yükümlülükleri peşinen kabullenmiş sayılırlar.

KARADENİZ:

2020 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler

Editör: Özgür Tüfekçi

İçindekiler

TAKDİM8

1. BÖLÜM: Bölge Ülkelerinin 2020 Görünümü

Çok Yönlü Dış Politika Arayışında Türkiye: 2020 13

RUKİYE PATAN ve ÖZGÜR TÜFEKÇİ

Karabağ Savaşı ile Yeniden Dirilen Azerbaycan: 2020 51

HÜLYA KINIK

İç Sorunlar ve Çözüm Arayışları İçinde Bulgaristan:
2020 78

VAHİT GÜNTAY

Var Olma Mücadelesi İçinde Ermenistan: 2020 108

DİLEK KARADENİZ TOPAL

Batı ile Bütünleşme Sürecinde Gürcistan: 2020 143

HASAN YILMAZ

Doğu ile Batı Arasında Yönünü Arayan Moldova:
2020 182

SELİM KURT

Pandemi ve Seçim Kıskaçında Romanya: 2020 208

EDA TUTAK

Bölgesel Mücadelenin Küresel Aktörü Rusya: 2020 243

YAŞAR SARI

Reform Arayışının Gölgesinde Ukrayna: 2020..... 290

ADNAN SEYAZ

Müzmin Sorunlar Sarmalında Yunanistan: 2020..... 320

ŞEYMA KALYONCU

2. BÖLÜM: Uluslararası Aktörler ve Geniş Karadeniz Havzası

Trump Giderken Amerika Birleşik Devletleri'nin Karadeniz Politikası: 2020 354

MURAT ÜLGÜL

NATO ve Geniş Karadeniz Havzası: 2020 385

PELİN ÇOLAK ve CEREN HAKYEMEZ

Geniş Karadeniz Havzası'nda Çin'in Yeniden Konumlanma Stratejisi: 2020..... 412

MÜGE YÜCE

Avrupa Birliği'nin Geniş Karadeniz Havzası'na Yönelik Politikaları: 2020 439

FEVZİ KIRBAŞOĞLU ve ÖZGÜR TÜFEKÇİ

3. BÖLÜM: Geniş Karadeniz Havzasında Sınıraşan Sorunlar

Ukrayna ve Suriye Krizlerinin Kesişimi: Rusya ve Türkiye'nin Jeopolitik Mücadelesi 476

RAHMAN DAĞ

Soğuk Savaş Sonrasında Karadeniz Havzası'nda Göç ... 498

İSMAİL KÖSE

“Kanal İstanbul” Projesinin Montrö Boğazlar Rejimine
Olası Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme 523

BÜLENT ŞENER

Karadeniz Bölgesi Enerji Dinamikleri 551

ANIL ÇAĞLAR ERKAN ve AYÇA EMİNOĞLU

Çevresel Sorunlar Bağlamında Karadeniz Havzasında
Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası İş Birlikleri..... 595

NİSA ERDEM

2020 Yılı Rus İstihbarat Faaliyetleri 625

AHMET ATEŞ

Karadeniz ve Küreselleşme 650

BÜŞRA YILMAZ ve MURAT ÇEMREK

Geniş Karadeniz Bölgesi'nde Entegrasyon Hareketleri ve
Güç Mücadelesi: Jeoekonomik Bakış 678

BAYRAM GÜNGÖR

YAZARLAR 714

TAKDİM

Karadeniz: 2020 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler yayın hayatına başladığı bu ilk çalışmayla küresel ve bölgesel gelişmelere odaklanarak bölge ile ilgilenen araştırmacılar için bir başvuru kaynağı olmayı amaçlamaktadır.

Kısa zamanda yoğun bir çalışma ve emeğin ürünü olarak sizlerle buluşan elinizdeki eserin bilgi ağırlıklı olması hedeflenirken, yazarların yapmış olduğu analizler okuyucunun takdirine bırakılmıştır. Bu noktada birbirinden değerli yazarlarımız çalışmalarını uzmanlıkları çerçevesinde sunarken analitik yaklaşımlarıyla birbirini tamamlayan bölümleri kitaba bütüncül bir perspektif katmaktadırlar.

2020’de Karadeniz Havzasındaki gelişmelerin ele alındığı bu kitapta yirmi bir makale yer almaktadır. Üç bölümünden oluşan kitabımızın ilk bölümünde havzadaki ülkelerden onunun 2020 yılında yaşadıkları süreçler masaya yatırılırken; ikinci bölümde uluslararası aktörlerin havzaya yaklaşımları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise nispeten daha bağımsız makalelerle Karadeniz havzası farklı açılardan incelenmekte ve okuyucuya ilk iki bölümdeki makaleleri analitik olarak birleştirebilecekleri alan sunulmaya çalışılmaktadır.

Birinci bölüm Rukiye Patan ve Özgür Tüfekçi’nin Türkiye’nin pandemi koşulları altında 2020 yılında geirmış olduğu süreçleri ele aldığı “ok Yönlü Dış Politika Arayışında Türkiye: 2020” başlıklı çalışma ile başlamaktadır. Akabinde Hülya Kınık “Karabağ Savaşı ile Yeniden Dirilen Azerbaycan: 2020”; Vahit

Güntay “İç Sorunlar ve Çözüm Arayışları İçinde Bulgaristan: 2020”; Dilek Karadeniz Topal “Var Olma Mücadelesi İçinde Ermenistan: 2020”; Hasan Yılmaz “Batı ile Bütünleşme Sürecinde Gürcistan: 2020”; Selim Kurt “Doğu ile Batı Arasında Yönünü Arayan Moldova: 2020”; Eda Tutak “Pandemi ve Seçim Kıskaçında Romanya: 2020”; Yaşar Sarı “Bölgesel Mücadelenin Küresel Aktörü Rusya: 2020”; Adnan Seyaz “Reform Arayışının Gölgesinde Ukrayna: 2020”; Şeyma Kalyoncu “Müzmin Sorunlar Sarmalında Yunanistan: 2020” başlıklı makaleleriyle havza ülkelerini ele almaktadırlar.

İkinci bölümde ise havzanın dışındaki aktörlerin havza ülkelerine yaklaşımları ve politika oluşturma süreçleri Murat Ülgül’ün “Trump Giderken: Amerika Birleşik Devletleri’nin Karadeniz Politikası, 2020”; Pelin Çolak ve Ceren Hakyemez’in “NATO ve Geniş Karadeniz Havzası: 2020”; Müge Yüce’nin “Geniş Karadeniz Havzası’nda Çin’in Yeniden Konumlanma Stratejisi: 2020”; ve Fevzi Kırbaşoğlu ve Özgür Tüfekçi’nin “Avrupa Birliği’nin Geniş Karadeniz Havzası’na Yönelik Politikaları: 2020” başlıklı makaleleriyle incelenmektedir.

Son bölümde ise ilk iki bölümdeki makaleleri tamamlayıcı ve birleştirici olarak Rahman Dağ “Ukrayna ve Suriye Krizlerinin Kesişimi: Rusya ve Türkiye’nin Jeopolitik Mücadelesi”; İsmail Köse “Soğuk Savaş Sonrasında Karadeniz Havzası’nda Göç”; Bülent Şener “‘Kanal İstanbul’ Projesinin Montrö Boğazlar Rejimine Olası Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme”; Anıl Çağlar Erkan ve Ayça Eminoğlu “Karadeniz Bölgesi Enerji Dinamikleri”; Nisa Erdem “Çevresel Sorunlar Bağlamında Karadeniz Havzasında Türkiye’nin Taraf Olduğu Uluslararası İş Birlikleri”; Ahmet Ateş “2020 Yılı Rus İstihbarat Faaliyetleri”; Büşra Yılmaz ve Murat Çemrek “Karadeniz ve Küreselleşme”; Bayram Güngör “Geniş Karadeniz Bölgesi’nde Entegrasyon Hareketleri ve Güç Mücadelesi: Jeoekonomik Bakış” makaleleriyle elinizdeki eserin tamamlanmasını sağlamışlardır.

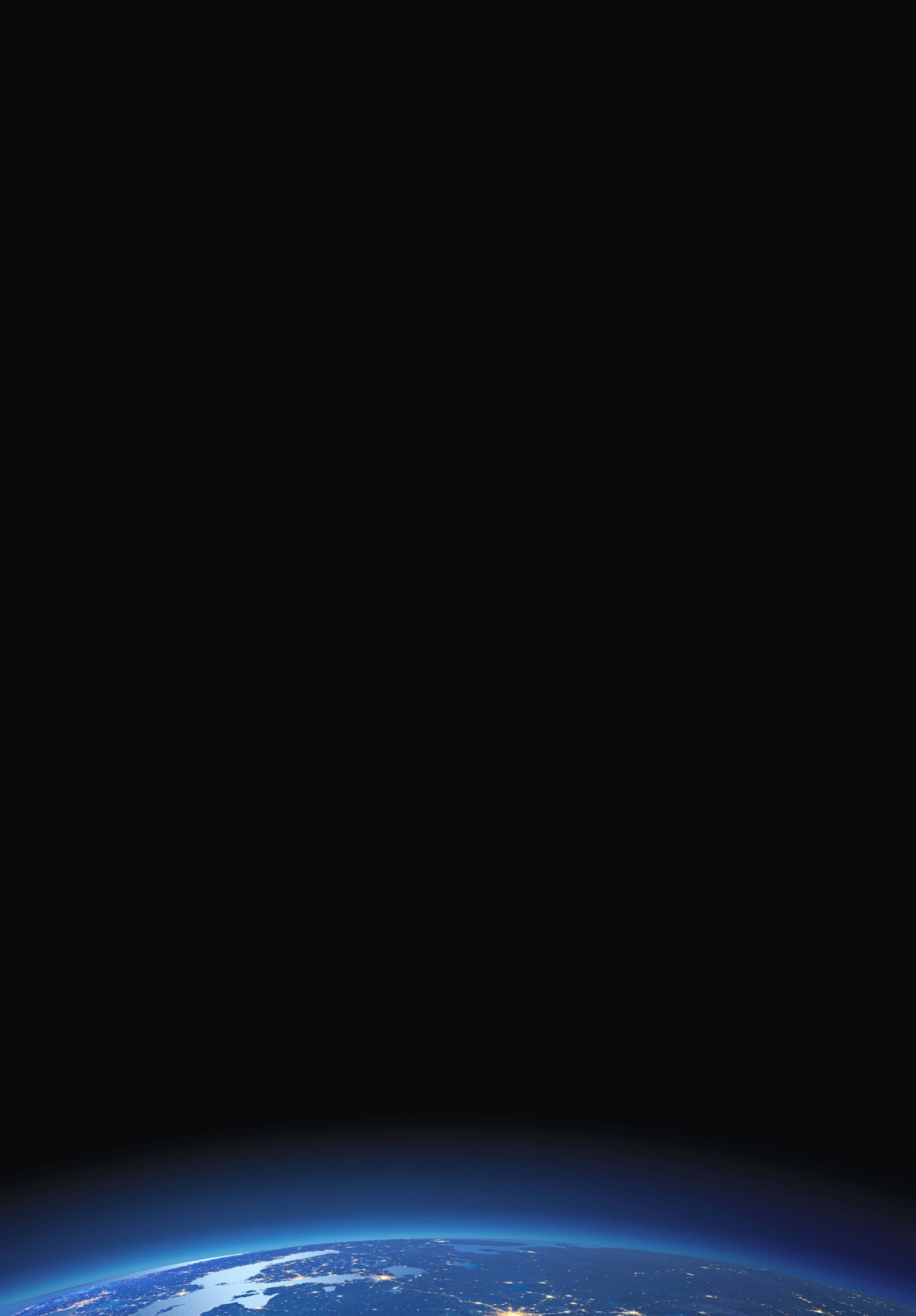
Yıllık mahiyetinde hazırlanan çalışmanın bu sayısının yayımlanması hususunda yazılarıyla katkıda bulunan değerli yazarlarımıza ve kitabımıza teveccüh gösteren saygıdeğer okurlarımıza teşekkür ederim.

DOÇ. DR. ÖZGÜR TÜFEKÇİ
KTÜ-SAM Müdürü
Trabzon - Nisan 2021

Bölge Ülkelerinin
2020 Görünümü

1. BÖLÜM

PANDEMİ VE SEÇİM KISKACINDA ROMANYA: 2020

Eda TUTAK

[Öğretim Görevlisi, Gümüşhane Üniversitesi]

Giriş

2020 yılında Romanya için en önemli gelişme, küresel toplumu derinden etkileyen pandemi krizi olmuştur. Buna ek olarak yıl içinde gerçekleştirilen 27 Eylül 2020 Yerel Seçimleri, 6 Aralık 2020 Parlamento Seçimleri ülke içi siyasetin gerginleşmesine neden olurken salgın riski altında vatandaşların farklı sosyo-ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalması, bir kesimin siyasete ilgisiz kalmasına, diğer bir kesimin ise ortaya çıkan yeni sorunlar dolayısıyla ülke yönetimini eleştirmesine yol açmıştır. Romanya perspektifinden yıl içindeki en önemli mücadele alanı salgın kapsamında gerçekleştirilen kısıtlamalar nedeniyle ülke ekonomisinin daralmasıdır. 2008 krizinden sonra istikrarlı bir görünüme kavuşan ekonomi, küresel salgın kriziyle birlikte işsizlik, enflasyon, dış ticaret açığı, dış borç gibi finansal sorunlar ile istikrarlı görünümünden uzaklaşmıştır. Romanya Hükümeti'nin COVID-19 öncesinde ülke ekonomisinin istikrarlı görünümüyle ilgili olumlu tahminleri gerçekleşmemiş aksine yıl sonunda daralan ekonomi gerçekliği ile karşı karşıya kalınmıştır. Halkın bu süreçte ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve sağlık sorunlarıyla ilgili ülke yönetimini eleştirmesi, seçilmiş idarecilerin oy oranlarını da etkilemiştir. Avrupa, Orta Doğu ve Orta Asya'nın kesişme noktasında bulunan Karadeniz bölgesinde yer alan Romanya, eski doğu bloğu ülkesi olarak Sovyet rejiminin sona ermesiyle birlikte yönünü Batı'ya çevirmiş ve Avrupa Birliği içinde stratejik konumu itibarıyla önemli bir yer edinmiştir. Ekonomik problemlerle baş edebilmek amacıyla birlikten önemli derecede

mali destek alması ve çeşitli projelerle sektörel yatırımların gerçekleştirilmesi kriz sürecinden en az hasarla çıkılmasını sağlamaktadır.

Bu çalışmada Romanya'nın 2020 yılı ülke görünümü iki ana başlığa ayrılarak incelenmiştir. Ülke içi dinamikler olarak belirlenen ilk başlık altında ülkedeki pandemi krizi ve neden olduğu ekonomik sorunlara, geçmişten günümüze devam eden göç sorununa değinilmiş ve ülkede 2020 yılında gerçekleştirilen yerel ve genel seçimler incelenmiştir. Dış politika dinamikleri olarak adlandırılan ikinci başlıkta ise Romanya'nın içinde yer aldığı uluslararası örgütler ile ilişkileri ve diğer devletlerle olan ikili ilişkileri üzerinde durulmuştur.

Ülke İçi Dinamikler

COVID-19 Kıskaçında Romanya Ekonomisi:

2020'de Romanya, yaklaşık 19 milyon vatandaşı olan ancak ortalama 20-50 yaş aralığındaki 4 milyona yakın aktif çalışan Romen nüfusunun Batı Avrupa'da yaşadığı bir ülke profiline sahiptir (Vaduva vd., 2020: 1). Ülkede kalan nüfusun genellikle devlet hizmetlerinin tüketicisi olan öğrenciler veya emekliler olması Romanya ekonomisinde ve toplumunda önemli zayıflıklara sebep olmaktadır. Komünist sistemin çöküşüyle birlikte, 1990'lı yıllar yoğun özelleştirmelerin yaşandığı bir süreci temsil ederken 21. yüzyılın ilk çeyreğinde 2004 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve ardından 2007 yılında Avrupa Birliği (AB) ile bütünleşmenin tamamlanması ülkede farklı sosyal ve ekonomik deneyimler yaşanmasına neden olmuştur.

Post-komünist ülkeler ekonomik ve politik alanlarda çeşitli dönemlerde istikrarsız bir görünüme sahip olabilmektedir. Bu kapsamda Romanya da gelişmekte olan bir ekonomi (Nalban ve Smadu, 2021: 804) olarak bazı yapısal zayıflıklara ve avantajlara sahiptir. Bağımsızlık sonrası süreçte ülke

ekonomisi 2008 küresel krizine kadar olumlu bir seyir izlerken bu krizle birlikte ekonomik durgunluk yaşanmış özellikle işsizlik önemli bir sorun haline gelmiştir (Simionescu, 2020:1). Buna ek olarak Romanya, AB'de Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) yüzdesi olarak en düşük vergi gelirin aynı zamanda en yüksek vergi kaçakçılığına ve en sorunlu vergi tahsilat sistemlerinden birine sahiptir (Todor, 2018:250). Romanya'nın vergi gelirlerinden yeterince kaynak elde edememesi devletin sağlık, eğitim, altyapı gibi alanlarda istenilen hizmet düzeyine ulaşamamasına sebep olmaktadır. Romanya'da hükümetler programlarında kayıt dışı ekonomi, enflasyon, işsizlik ve yolsuzluk ile mücadele konularına yer vermektedir. Oluşturulan politikalar çerçevesinde ülke 2020 yılına kadar önemli derecede gelişim göstermiştir. 2002 yılında kurulan Romanya Ulusal Yolsuzlukla Mücadele Müdürlüğü (Direcția Națională Anticorupție "DNA") günümüze kadar yüksek ve orta düzeyde yolsuzlukla mücadele faaliyetini, yasaların belirlediği yetkilerle profesyonel ve tarafsız bir şekilde yürütmektedir (DNA Raportul de Activitate, 2019:3). Ülkede yaygın bir sorun olan yolsuzluk ile mücadelede önemli başarı sağlanmış, Avrupa Komisyonu DNA'nın AB'deki en iyi yolsuzlukla mücadele dairelerinin ilk 5'i arasında yer aldığını belirtmiştir (European Commission, 2014: 14). Romanya'da yolsuzluk köklü bir sorunu oluşturmaktadır öyle ki DNA 2019 raporunda; 2019 yılında ortalama 7.077 davayı çözmek üzere 103 savcının faaliyet gösterdiği ve bu davaların 2.794'ünün bu yıl içinde gerçekleştiği belirtilmiştir.

Romanya Hükümeti'nin Kasım 2019-Kasım 2020 Faaliyet Raporu'na göre; ekonomi, 2019'un sonlarında Çin'de ortaya çıkan ve 2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 küresel salgın krizine kadar tüketime dayalı bir büyüme kaydetmiştir. Bu durum dış ticaret açığına ve enflasyon oranının yükselmesine neden olurken ithalat ve ihracat arasındaki dengesizlik ülke ekonomisini olumsuz yönde etkilemektedir (Raport de Activitate Guvernamental, 2020a:15).

Salgın öncesi dönemde ülke ekonomisi istikrarlı bir beklenti oluşturmuş özellikle AB üyeliği ile rekabetçi bir sanayi sektörü ve iyileştirmeler kapsamında Reel GSYİH büyümesi 2017'de +%7,1, 2018'de +%4,4 ve 2019'da +%4,1 olarak kaydedilmiştir. Büyüme oranlarında azalma görülmesine rağmen ekonominin istikrara kavuşmaya başlaması ve Romanya ekonomisinin, esas olarak özel tüketim kaynaklı olmak üzere yıllık yaklaşık %4 oranında büyümesi 2020 yılı için salgın ortaya çıkmadan önce iyimser tahminler yapılmasını sağlamıştır (European Commission, 2020a: 132). Ancak ülkede 27 Şubat 2020 tarihinde koronavirüs ile ilk enfeksiyon vakası görülmesiyle birlikte ekonomideki iyimser tutum yerini negatif yönlü ekonomik gerçekliğe bırakmıştır.

Romanya Sağlık Bakanlığı tarafından ilk korona vakasının 27 Şubat'ta görüldüğü 22 Mart'ta ise ilk üç ölümün gerçekleştiği doğrulanmıştır (Ministerul Sănătății Comunicate de Presa, 2020). Küresel sağlık risklerine neden olan COVID-19 kapsamında Romanya Cumhurbaşkanlığı tarafından ilk kez 16 Mart 2020 tarihinde olağanüstü hâl ilan edilmiş ve ardından Mayıs ortasına kadar uzatılmıştır (Președintele României Decret, 2020). Söz konusu kararnamede serbest dolaşım; yakınlık, aile ve özel yaşam hakkı; evin dokunulmazlığı, eğitim hakkı; toplanma özgürlüğü, özel mülkiyet hakkı; grev hakkı, ekonomik özgürlük gibi bazı anayasal hakların özlerine dokunulmadan olağanüstü hâl sırasında orantılı olarak salgınla mücadele kapsamında sınırlandırılacağı belirtilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre; ilk 3 ölümün gerçekleştiği 22 Mart'tan yılın son günü 31 Aralık'a kadar ülkede toplam 15.767 ölüm, ilk vakanın görüldüğü 27 Şubat'tan 31 Aralık'a kadar toplam 632.263 vaka görülmüştür (WHO Romania, 2020).

Salgın, günlük hayatın akışına getirdiği kısıtlamalar nedeniyle ekonomik ve sosyal sorunların da ortaya çıkmasına neden olurken Romanya hükümetinin salgınla mücadele kapsamında ekonomik olarak karşılaştığı ilk zorluklar; başta otomotiv

sektörü olmak üzere sanayide tedarik zinciri aksaklıkları yaşanması, dış talepte düşüşün gerçekleşmesi ve diğer ülkelerle sınırların kapatılması ile ülke içi karantina önlemlerinin yarattığı ekonomik etkilerdir. Avrupa Komisyonu raporuna göre Romanya'da ülke içi karantina önlemlerinin etkisiyle Reel GSYİH, 2020'nin ilk yarısında yıllık bazda %4,5 düşüş gösterirken uluslararası tedarik zincirlerinin bozulması ve zayıf dış talep, üretimi ve ihracatı yavaşlatmıştır. Pandeminin ekonomi üzerinde uzun süreli olumsuz etkilerinin devam edeceğini vurgulayan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), aşılamanın yaygınlaşmasının 2021 yılının ikinci yarısını bulacağını ve bu süreçte ortaya çıkan salgınları önleme amaçlı alınacak tedbirlerin ticaret beklentilerini düşüreceğini belirtmektedir. Dolayısıyla Romanya ekonomisindeki 2020'de %5,3 küçülmenin ardından GSYİH'nin 2021'de %2 ve 2022'de %4,4 büyüyeceği tahmin edilmektedir (OECD Romania, 2020: 233). Bükreş Ticaret Bakanlığı'ndan alınan verilere göre Romanya'da pandemiden en az etkilenen sektör ise gayrimenkul sektördür. Lojistik ve sanayi alanı en az etkilenen sıralamasında ikinci ve üçüncü sırada yerini almıştır. Öyle ki gayrimenkul yatırım piyasası 738 milyon Euro'nun üzerinde seyretmiştir (T.C Ticaret Bakanlığı, 2021). Tablo 1'de yer alan Romanya Hükümeti ve diğer kuruluşlardan elde edilen veriler değerlendirildiğinde pandeminin devlet ekonomisi üzerindeki olumsuz etkisi açık bir şekilde görülmektedir.

Romanya Hükümeti faaliyet raporunda (2020b), hükümetin göreve başladıktan dört aydan kısa bir süre sonra, COVID-19 salgınının yarattığı hem ulusal hem de küresel ölçekte eşit görülmemiş bir krize yanıt vermek zorunda kaldığı belirtilirken ekonomik ve sosyal açıdan virüsten etkilenen vatandaş ve şirketleri desteklemek amacıyla mücadele ettikleri vurgulanmıştır. Hükümet önce 17 Nisan daha sonra 14 Ağustos'ta olmak üzere mücadele kapsamında destek paketlerinin hayata geçmesi amacıyla bütçe değişikliğine

gitmiş, ilk düzenlemede güncellenen programa kıyasla toplam harcamalarda 12,5 milyar RON artış, ikinci düzenlemede ise 18,1 milyar RON artış yer almıştır (DGEFA, 2020: 80). Son olarak 2020 yılının sonunda 30 Aralık günü hükümet tarafından yapılan basın açıklamasında, ülkede geçerli olan aktif desteklerin 30 Haziran 2021 tarihine kadar uzatılmasına karar verilmiştir (Ministerul Muncii și Protecției Sociale, 2020a). Diğer taraftan Romanya Hükümeti 2 Nisan 2020 tarihi itibarıyla COVID-19 pandemisinin yayılmasını önlemek ve bu konudaki önlemleri uygulayabilmek amacıyla Dünya Bankası tarafından sağlanan 400 milyon Euro değerinde mali yardım elde etmiştir (World Bank, 2020).

Tablo 1: Romanya Ekonomisi

Ekonomik Büyüme (GSYİH)	COVID-19 Öncesi 2020 Tahmini	COVID-19 Sonrası 2020 Tahmini	2020 Yılı Sonunda Gerçekleşen	2021 Tahmini
<i>Romanya Hükümeti</i>	5.6	-1.9	-5.1	4
<i>Avrupa Komisyonu</i>	3.8	-6	-5.2	3.3
<i>IMF</i>	3.5	-5	-4.8	4.6

Kaynak: IMF, 2020; European Commission, 2020b; Institutul Național de Statistică, 2020.

Küresel bir krize dönüşen COVID-19 salgını temelde tıbbi ve ekonomik olmak üzere iki yönlü sonuçlar doğurmaktadır. Tıbbi etkilerin sonuçları hastalığın yayılımını engellemek amacıyla alınan tedbirler; malzeme ve ekipman, tedavi tekniklerinin geliştirilmesi, vatandaşların ev ve hastanelerde tedavi süreçlerinin takip edilmesi gibi alanlarda gerçekleştirilirken salgınla mücadele kapsamında alınan tedbirlerin ekonomik sonuçları toplum yaşamını ve refah seviyesini derinden etkilemektedir. COVID-19'un ülke ekonomisindeki olumsuz etkilerinden biri de çalışan aktif nüfus sayısındaki azalış

olmuştur. Romanya'daki ekonomik durgunluğun ana faktörlerinden bir diğeri çok sayıda insanın işten çıkarılması ile satın alma gücünün düşmesi nedeniyle tüketime daralmasıdır. Pandemi öncesi dönemde halihazırda var olan işsizlik problemi pandemi sonrası daha belirgin ve ciddi bir görünüm kazanmıştır. Romanya Çalışma Bakanlığı'ndan alınan verilere göre; Romanya'da aktif çalışan sayısı 2018 yılında 6,573.000 kişi, Aralık 2019'da 6.474,300 iken 2020 yılına bakıldığında 2 Mart 2020'de 5.569,900 kişiye gerilediği görülmekte, son olarak 31 Aralık 2020 itibarıyla aktif çalışan sayısının 5.567.428 olarak tespit edildiği belirtilmektedir (Ministerul Muncii și Protecției Sociale, 2020b). Sonlandırılan iş sözleşmesi sayısı ise sadece 30.03.2020-12.05.2020 arası dönemde yaklaşık 111.000'den 344.000'e yükselmiştir. Ülke yönetimi çalışma hayatındaki olumsuz gidişat karşısında ilk olarak teknik işsizlikle mücadele politikası geliştirmiş ve bu kapsamda salgından etkilenen işletmelerin başvuruları sonucunda işçilerin maaşlarının %75'lik bir bölümünün devlet tarafından karşılanması kararını almıştır (Chivu ve Georgescu, 2020: 35). Bunlara ek olarak işyerleri ve işletmelere mali kontrolün olmayacağı; KDV, işçi sigortalarının ertelenmesi, özel/tüzel kişiliklerin bankalara olan kredi borçlarının da ötelenmesi kararı alınmıştır.

Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis 21 Nisan 2020 tarihinde yaptığı açıklamada, olağanüstü halin ilan edildiği 16 Mart'tan bu yana kademeli olarak sıkı önlemleri hayata geçiren tedbirlerin 15 Mayıs'tan itibaren gevşetileceğini açıklamış, bu kapsamda "COVID-19 Salgınının Etkilerini Önlemek ve Bunlarla Mücadele Etmek İçin Bazı Önlemlere İlişkin 55/2020 Sayılı Kanun" 15.05.2020 tarihinde Resmî Gazete' de yayımlanmıştır (Legea nr. 55/2020). Tedbirlerin gevşetilmesiyle birlikte ekonomide kısa süreli bir canlılık yaşanırken Eylül ayında giderek artan vaka sayılarıyla birlikte bu iyimserlik havası özellikle vaka sayısının en yüksek seviyeye ulaştığı Kasım ayında dağılmıştır.

Küresel bir salgın krizi olarak nitelendirilen COVID-19; küresel ticareti, devletlerin ekonomilerini, toplumların sosyal hayatını, bireylerin günlük yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Dolayısıyla devletler bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak adına kapsamlı bir ulusal mücadele yürütürken uluslararası iş birliğine ve çözüm önerilerine ihtiyaç duymaktadır. COVID-19'a karşı geliştirilen aşı çalışmaları bu kapsamda en önemli mücadele alanlarından birini oluştururken Kasım 2020 itibarıyla üzerinde çalışılan 212 aday aşı çalışması olduğu, bu aşılarından 44'ünün klinik araştırma aşamasında olduğu bilinmektedir (Şenyiğit, 2020). 2020 yılının son aylarında birçok ülkede uygulanmaya başlayan farklı aşular mevcuttur. Bu kapsamda Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk kullanım izni alan COVID-19 aşısı 11 Aralık 2020 tarihinde onaylanan Pfizer/BioNTech ortaklığında geliştirilen aşı olmuştur (US Food&Drug Administration, 2020). 19 Aralık'ta İsviçre'de kullanım onayı alan bu aşı aynı zamanda Dünya Sağlık Örgütü tarafından onaylanan ilk aşıdır (WHO News Release, 2020). Bu gelişmeler sonucunda Romanya'da ilk aşılama 27 Aralık 2020 tarihinde bulaşıcı hastalık hastanelerinde gerçekleştirilmeye başlamıştır (Guvernul României Actualitate, 2020).

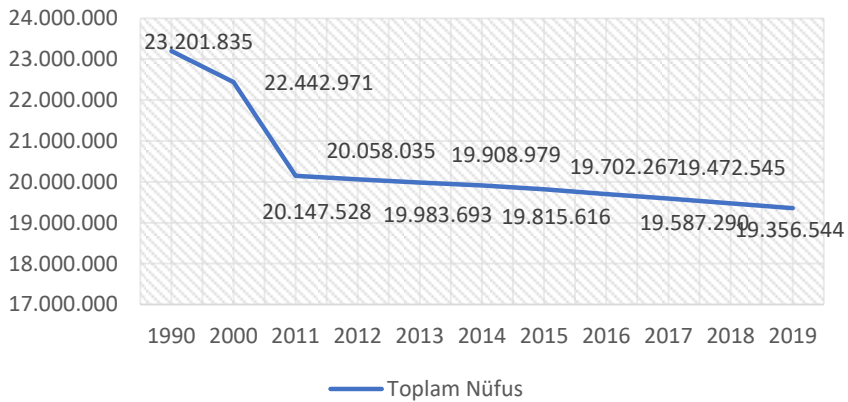
Göç Sorunu:

Romanya, komünist rejimin çökmesiyle birlikte 20 Mayıs 1990'da yasama organı ve devlet başkanı seçimlerini birlikte gerçekleştirerek demokratik hayata geçiş sağlamıştır (Yücel, 2011: 680). Bu tarihten itibaren Romanya, Batı Avrupa ile ilişkilerini sürekli geliştirerek serbest piyasa ekonomisinin gereklerini sağlayabilmek adına çeşitli reformlar gerçekleştirmiş, 2004 yılında NATO'ya 2007 yılında ise Avrupa Birliği'ne üyeliği kabul edilmiştir. 1990 yılından itibaren Romanya, ekonomik nedenlerle sürekli dışarıya göç veren bir ülke olmuş (Lazaroiu, 2003: 4) AB üyeliği bu durumu perçinlemiş, dışarıya verilen göçlerle birlikte ülke nüfusunda azalma eğilimi sürekli bir görünüme dönüşmüştür. Nüfusun azalma sebepleri arasında; ekonomik sorunlardan kaynaklı

düşük ücret, işsizlik ve refah seviyesinin düşüklüğü gibi nedenler öne sürülebilir.

Romanya, ülkeyi terk edenlerin sayısının ülkeye girenleri aşan bir göç ülkesidir (Hamberger, 2010:1). Dışardan gelen göçmenler ve mültecilerin çoğunlukla amacı ülkeyi transit geçiş olarak kullanmak ve buradan Batı Avrupa'ya geçebilmektir. Genel olarak Romanya'nın son birkaç yılda göçmenlik konusunda statü değişikliği yaşadığı söylenebilir. İlk olarak komünizm sonrası ekonomik nedenler ile göç konusunda menşe ülke konumundayken (Colipcă, 2008: 3) daha sonra AB üyeliğiyle birlikte bu mevcut durumuna transit ülke konumunu da eklemiştir. Son olarak ise Arap Baharı nedeniyle ülkelerini terk eden mültecilerin Avrupa'da daha iyi bir yaşam hayaliyle başvurdukları bir yol olmuştur. Dünya Bankası verilerine göre, ülke nüfusu doğal sebeplerin yanında göçün de etkisiyle önemli derecede bir azalış göstermiştir. Grafik 1'de 1990-2019 yılları arasındaki toplam nüfus sayılarına bakıldığında, 1990'da ortalama 23,21 milyon kişi olan ülke nüfusunun, 2019 yılında 19,4 milyona gerilediği görülmektedir.

Grafik 1: Yıllara göre Romanya Nüfusu

Kaynak: The World Bank, 2020

Genel olarak nüfus tahminlerine göre, Romanya önümüzdeki on yıllarda çok düşük doğurganlık oranları ve sürekli negatif göç nedeniyle hızlı bir nüfus kaybı süreciyle karşı karşıya kalacaktır (Pilinská ve Vaňo, 2013). Nüfus azalışıyla birlikte nüfusun genç görünümü yerini yaşlı nüfusa bırakırken bu durum farklı ülke içi dinamikleri de olumsuz etkileyebilecektir (Romanian Institute for Research on National Minorities, 2014:5). Özellikle çalışma çağındaki nüfusun ülkeden ayrılışı işgücü piyasasında negatif yönlü etki bırakacağı tahmin edilirken vasıflı işgücünün ülkeden ayrılışının uzun dönemli ekonomik ve kültürel etki yaratacağı öngörülmektedir. Dünya Bankası'na göre 2000 ile 2017 yılları arasında nüfus sayısındaki düşüşün ortalama yüzde 75'inin sebebini göç oluşturmaktadır (Dospinescu ve Russo, 2018:17). Romanya'dan gerçekleşen göçün yönü İtalya, Almanya, İspanya ve Macaristan olarak öne çıkmaktadır (Simionescu, 2019: 3608).

Romanya'dan gerçekleşen göçle ilgili ulusal literatür daha çok göçmenlerin demografik profili, göçün yarattığı sosyal ve ekonomik etkiler, beyin göçü, işçi dövizleri, döngüsel göç, geri dönüş göçü vb. konular üzerine odaklanırken uluslararası literatür daha çok göçü harekete geçiren faktörler üzerinde durmaktadır. Bu çalışmalarda genel olarak göçün, menşe ülkeye özgü olumsuz (ret) faktörlerin aksine, varış ülkesine özgü pozitif (cazibe) faktörlerle tetiklendiğinin altı çizilmektedir (Goschin, 2018: 62).

2020 yılının en önemli küresel krizi olan COVID-19 pandemisi nedeniyle Romanya'ya dönen yaklaşık bir milyon kişi mevcuttur. 2020 yılının sonunda dahi krizin etkilerinin yaygın bir şekilde devam ettiği ve önümüzdeki birkaç yıl etkilerinin devam edeceği öngörüsü dikkate alındığında, devlet mekanizmalarının krizi nasıl yönettiğine bağlı olarak göç edenlerin ülkede kalma veya terk etme tercihleri belirginlik kazanacaktır. Avrupa ülkelerinden gelen nüfusun iç işgücü piyasasında doğru politikalar ile değerlendirilmesi söz konusu

olmaz ise son derece şiddetli ekonomik ve sosyal etkiye sahip yeni gerilimler ortaya çıkabilecektir (Chivu ve Georgescu, 2020: 39).

2020 Romanya Yerel ve Parlamento Seçimleri:

6 Aralık 2020 tarihinde gerçekleştirilen Romanya parlamento seçimlerinden yaklaşık bir yıl önce tamamlanan Cumhurbaşkanlığı seçimlerine kısaca değinmek ülke iç siyasi gidişatı daha iyi analiz edebilmek adına faydalı olacaktır. Romanya’da devlet başkanı, 5 yıllık bir dönem için iki aşamalı bir sistemle salt çoğunlukla seçilmektedir. Başbakan ise parlamentonun onayı ile cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. 10 Kasım 2019 tarihinde ilk turu, 24 Kasım’da ise ikinci turu gerçekleştirilen Romanya Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin galibi mevcut Cumhurbaşkanı ve Ulusal Liberal Parti (Partidul Național Liberal “PNL”) adayı Klaus Iohannis olmuştur. İlk turda oyların yüzde 37,82’sini alan Iohannis, ikinci turda oyların yüzde 66,5’ini alarak rakibi Sosyal Demokrat Parti (Partidul Social Democrat “PSD”) adayı Viorica Dancila’yı geride bırakmış ve tekrar liderlik koltuğuna oturmuştur (Autoritatea Electorală Permanentă, 2020). Sonuç olarak 2019 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde tekrar en yüksek oyu alan Klaus Iohannis, 21 Aralık 2014’ten beri Romanya Cumhurbaşkanı olarak görevini yürütmektedir. 10 Kasım 2019 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri’nde kayıtlı seçmen sayısı 18,286,865 iken oy kullanan seçmen sayısı 9.359.673 olarak kayıtlara geçmiştir (ElectionGuide, 2019). Ortalama %50 olan bu seçmen katılımı, kendisinden sonraki yerel seçimler ve parlamento seçimlerine kıyasla yüksek bir oranı temsil etmektedir.

Romanya’da 2020, hem yerel hem de parlamento seçimlerinin gerçekleştiği siyasi çekişmelerin ve ulusal krizlerin yaşandığı bir yıl olmuştur. Başlangıçta 28 Haziran 2020’de yapılması planlanan yerel seçimler, COVID-19 salgını bağlamında ertelenmiş 27 Eylül tarihinde mitingler ve halka açık toplantılar

yapılmadan yönetilecek seçim kampanyası ile yapılacağı Başbakan Ludoviç Orban tarafından duyurulmuştur (RELR, 2020). Küresel salgın krizi gölgesinde 27 Eylül 2020'de Romanya halkı yerel yönetimleri belirlemek üzere sandık başına gitmiş, ancak yürütülen seçim kampanyası açısından salgın tedbirleri nedeniyle alışılmadık yöntemler kullanılmış, dünyada olduğu gibi Romanyalı vatandaşların da bu süreçte farklı siyasi tecrübeler edinmesine neden olmuştur. Seçim kampanyası sırasında, sağlık krizinin getirdiği kısıtlamaların yoğun insan gruplarıyla etkinliklerin düzenlenmesine izin vermemesi nedeniyle bu süreçte yarışan adaylar, sosyal medya ve çevrimiçi reklamcılık kullanarak kampanya stratejilerini salgın sürecine uyarlayarak yürütmek durumunda kalmıştır (Krause ve Pârvu, 2020: 5).

Alışılmışın dışında bir seçim kampanyası süreci deneyimleyen Romanya siyasetçileri ve halkı zaman zaman gerilimli bir iç siyasi ortam içinde rekabet etmiş olsalar da süreç, Merkezi Seçim Bürosu (Biroul Electoral Central "BEC") ve Daimî Seçim Kurumu (Autoritatea Electorală Permanentă "AEP") tarafından etkili bir şekilde organize edilmiştir. AEP, siyasi partilerin ve seçim kampanyalarının finansmanına ilişkin kanunda bir değişiklik taslağı başlatmış ve sonucunda paydaşlarla şeffaf bir şekilde tartışılan "Yerel Seçimlerin Finansmanına İlişkin Kılavuz" yayınlamıştır. Ayrıca yerel seçim kampanyasına katkıların büyük ölçüde adayların kendi gelirlerinden oluşmasına ve COVID-19 salgınına rağmen, 2016 seçimlerine kıyasla önemli ölçüde arttığı görülmektedir (Romania AEP, 2020).

Romanya Merkezi Seçim Bürosu ve Daimî Seçim Kurumu açıklamalarına göre COVID-19 ile mücadele kapsamında alınan önlemler çerçevesinde seçmenlere seçim sürecinde maske ve dezenfektan temin edilmiştir. 27 Eylül 2020 tarihinde gerçekleştirilen yerel seçimler, mesafe kuralı ve hijyen tedbirleri ile tamamlanmıştır. Salgın kısılcacında gerçekleştirilen bu seçimlere katılım, salgının olumsuz havasından önemli ölçüde

etkilenmemiştir. Ülke genelinde seçimlere katılım oranı bir önceki 2016 seçimlerinde %48,44 iken 2020 yerel seçimlerinde seçmen katılım oranı %46,02 olarak belirlenmiştir (Krause ve Pârvu, 2020: 28). Romanya Merkezi Seçim Bürosu raporuna göre seçime katılan partilerin aldıkları oy oranları Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 2: 27 Eylül 2020 Romanya Yerel Seçim Sonuçları

<i>Parti Adı</i>	<i>Oy Oranı</i>
<i>Partidul Național Liberal (PNL)</i>	%31,86
<i>Partidul Social Democrat (PSD)</i>	%28,06
<i>ALIANȚA USR Plus</i>	%8,40
<i>Partidul Mișcarea Populară (PMP)</i>	%5,84
<i>Partidul Pro România</i>	%4,76
<i>Uniunea Democrată A Maghiarilor Din România (UDMR)</i>	%4,52
<i>Partidul Alianța Liberalilor și Democratilor (ALDE)</i>	%2,59
<i>Candidații Independenți</i>	%1,80

Kaynak: Romania BEC, 2020a: 2

2020 yılının tüm dünyada yaşanan ortak ve en büyük krizlerinden biri olan COVID-19 salgını ve yarattığı ekonomik etkiler nedeniyle Romanya halkı salgın dönemi hükümet politikalarına yoğun bir şekilde eleştiri getirmiştir. Romanya Başbakanı ve Ulusal Liberal Parti (PNL) lideri Ludovic Orban Hükümeti, koronavirüs salgınıyla mücadele kapsamında halkın ve muhalefetin yoğun eleştirilerine maruz kalmıştır. Öyle ki bu durum gerçekleştirilen genel seçimlerde hükümetin değişmesine, PNL' nin oy kaybetmesine ve halkın seçimlere ilgisiz kalmasına sebep olmuştur (Albu-Comănescu, 2020).

Romanya Anayasası madde 61'e göre Romanya Parlamentosu; Temsilciler Meclisi ve Senato olmak üzere ikili bir yapıya sahiptir ve madde 63'e göre meclis üyeleri 4 yıllık bir süre için seçilmektedir. Yine Romanya Anayasası'nda görevin uygulanmasında milletvekilleri ve senatörlerin halkın hizmetinde olduğu belirtilmektedir (Constitutia României, 1991). Ülkenin komünizm sonrası tarihindeki ilk seçim 1990 yılında gerçekleşmiş (Popescu, 2003: 326) günümüze kadar toplam dokuz parlamento seçim süreci yaşayan ülkede seçmen katılım oranı giderek azalan bir seyir izlemiş ve son seçimlerde ülke tarihindeki en düşük seviyeyi görmüştür (IPU Romania, 1996-2008; Runceanu, 2019:63).

6 Aralık 2020 tarihinde gerçekleştirilen parlamento seçimleri özellikle salgın baskısı altında halkın seçime olan ilgisizliği sonucunda ülkenin komünizm sonrası tarihindeki en az seçmen katılımının gerçekleştiği seçim olarak kayıtlara geçmiştir (BEC Comunicat, 2020). AĞİT tarafından yedi katılımcı devletten ve sekiz uzmandan oluşan bir ekip ile gözlemlenen (OSCE, 2020) parlamento seçimleri, sonucu itibarıyla ülke yönetiminde koalisyon oluşturulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Ülkede son bir buçuk yılda vatandaşlar öncelikle cumhurbaşkanını seçmek üzere sandığa giderken daha sonra yerel idareleri belirlemek ve son olarak 2020'nin son ayında milletvekillerini seçmek üzere oy kullanmıştır. Dolayısıyla siyasi yorgunluk yaşayan vatandaşlar, parlamento seçimlerine ilgisiz kalırken bu ilgisizliğin arka planında; parlamentoyu yolsuzluk ve verimsizlik yuvası olarak nitelendiren bir bakış açısının varlığı, COVID-19'un siyasallaşması, seçim kampanyalarında radikal mesajların olmaması gibi nedenler yer almaktadır. 6 Aralık'ta gerçekleştirilen parlamento seçimlerinde seçmen katılım oranı %31,84 ile ülkenin komünizm sonrası siyasi tarihinin en düşük seçmen katılım oranı olarak belirlenmiştir (Albu-Comănescu, 2020). 136 senatör ve 329 milletvekili olmak üzere toplam 465 parlamenterin seçildiği oylamada, mevcut iktidar

partisi ikinci sıraya gerilerken Romanya'nın sol görüşünü temsil eden sosyal demokratlar %28,90 oy alarak lider konuma geçmiştir (Romania BEC, 2020b: 14). İkinci sırayı liberaller alırken sivil toplum katılımıyla oluşturulan siyasi ittifak USR-Plus üçüncü sırada, Moldova Cumhuriyeti'nin Romanya ile birleşmesini hedefleyen Romenler Birliği İttifakı (AUR) dördüncü sırada ve son olarak Macar azınlığın bölgesel partisi UDMR beşinci sırada yer almıştır (Tablo 3). Seçim barajını aşan beş parti ülkeyi temsile yetkili hale gelirken bu sıralamada aşırı muhafazakâr milliyetçi parti olan AUR'un aldığı oy oranı çoğu çevrelerce analiz edilmesi gereken bir yükseliş olarak yorumlanmaktadır.

Tablo 3: 6 Aralık 2020 Romanya Parlamento Seçim Sonuçları

	<i>Temsilciler Meclisi</i>		<i>Senato</i>	
<i>Partidul Social Democrat (PSD)</i>	1,705,777 oy	%28,90	1,732, 276 oy	%29,32
<i>Partidul Național Liberal (PNL)</i>	1,486,401 oy	%25,19	1,511, 225 oy	%25,58
<i>Alianța USR Plus</i>	906,962 oy	%15,37	936,86 2 oy	%15,86
<i>Alianța pentru Unirea Românilor (AUR)</i>	535,828 oy	%9,08	541,93 5 oy	%9,17
<i>Uniunea Democrată A Maghiarilor Din România (UDMR)</i>	339,030 oy	%5,74	348.26 2 oy	%5,89

Kaynak: Romania BEC, 2020b: 14

Sonuç olarak seçimlerden sonraki gün, Romanya Başbakanı ve Ulusal Liberal Parti genel başkanı Ludoviç Orban görevinden

istifa ederken Cumhurbaşkanı Klaus Iohannis, hükümeti kurma görevini Ulusal Liberal Parti (PNL), Romanya Birliği-Özgürlük, Birlik ve Dayanışma Partisi (USR Plus) ve Romanya'daki Macaristan Demokrat Birliği (UDMR) koalisyonunun Başbakan Adayı Florin Citu' ya vermiştir (Demianenco, 2020). Böylece ülkede sağcı koalisyon tarafından desteklenen bir hükümet oluşturulmuştur. Parlamentoda 23 Aralık tarihinde güvenoyu alan yeni hükümet, eski Maliye Bakanı Florin Citu liderliğinde göreve başlamıştır. Citu, parlamentonun her iki meclisine hitaben yaptığı ilk konuşmasında hükümetin iki ana hedef (sağlık krizini aşma ve ekonomiyi tekrar canlandırabilme) doğrultusunda hareket edeceğini vurgulamıştır (Guvernul României, 2020).

Dış Politika Dinamikleri

AB ve NATO ile İlişkiler:

Romanya dış politikasının temeli üç ana unsura dayanmaktadır. Bunlar; AB ve NATO' nun aktif bir üyesi olmak, ülke kalkınmasına odaklanmak ve ABD ile stratejik ortaklık kurmaktır (Popovici, 2020: 1). Ülke, 2020 yılında yaşanan küresel salgın krizi nedeniyle dış politikadaki ortaklarıyla ekonomiyi iyileştirme odaklı iş birliği içindedir. Romanya, politika ve eylemlerinin etkilerini arttırmak ve vatandaşlarının özellikle güvenlik ve refah ile ilgili beklentilerine en iyi şekilde cevap verebilmek için NATO ve AB ile güçlü bir ortaklığın geliştirilmesini desteklediğini resmi kurumlar aracılığı ile devamlı vurgulamaktadır. Romanya, Cumhurbaşkanı Ion Iliescu'nun 4 Mart 2004 tarihinde Kuzey Atlantik Antlaşması'na katılım belgesini imzalamasıyla birlikte NATO' ya resmen üye olmuştur. Ardından 2007 yılında AB resmi üye statüsünü kazanan Romanya' nın, 2020 yılı itibarıyla Avrupa Parlamentosu'nda 32 temsilcisi bulunmaktadır (European Union, 2020).

NATO için Romanya, doğu kanadının bir parçası olarak bölgede önemli bir müttefiktir. Tuna Nehri ve Karadeniz dolayısıyla ülkenin sahip olduğu stratejik önem uluslararası iş birlikleri bağlamında avantaj sağlamaktadır. Romanya'nın Karadeniz'deki en son ulusal savunma stratejilerinde (2015-2019 ve 2020-2024 dahil olmak üzere) vurgulanan başlıca hedefleri arasında; istikrarlı ve demokratik bir alanı sağlamlaştırmak ve müreffeh Karadeniz alanını, Avrupa ve Avrupa-Atlantik iş birliği değerlerine ve süreçlerine açarak bölgesel iş birliğini geliştirmek yer almaktadır (Delegația Permanentă A României La NATO, 2020). Kuzey Atlantik İttifakı için Karadeniz'in güvenlik ve istikrarının ayrı bir önemi mevcuttur ve bu önem özellikle Ukrayna krizi ve Kırım'ın Rusya tarafından gayri meşru bir şekilde ilhak edilmesinin ardından giderek artmıştır. Rusya'nın bölgedeki eylemlerine karşı oluşturulacak güvenlik koridorunda Romanya, önemli bir rol oynamaktadır. 2020 yılının pandemi nedeniyle değiştirdiği önceliklere rağmen NATO ile Romanya arasındaki ilişkiler olabildiğince üst düzeyde devam etmektedir. 12-13 Şubat 2020 tarihinde NATO Üye Devletlerinin Savunma Bakanları Toplantısı'na katılım sağlanmış, video konferans yöntemiyle gerçekleştirilen 2 Nisan 2020 NATO Üye Devletlerin Dışişleri Bakanları Toplantısı, yine video konferans yöntemiyle sırasıyla 15 Nisan ve 17-18 Haziran 2020 NATO Üye Devletlerin Savunma Bakanları Toplantısı gerçekleştirilmiş son olarak 21 Temmuz 2020 tarihinde Müttefik Dönüşüm Komutanlığı Başkanı General André Lanata, Romanya'yı ziyaret etmiştir (România în NATO, 2020). Bu ziyarette NATO'nun caydırıcı ve savunma konumunu güçlendirmeye yönelik çabaların, özellikle Doğu Kanadı ile ilgili olarak Romanya ve Karadeniz bölgesinde devam etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Romanya, genel olarak NATO ve AB aracılığıyla Karadeniz bölgesini Avrupa ve Avrupa-Atlantik değerlerine ve iş birliği süreçlerine bağlayarak istikrarlı, demokratik ve müreffeh bir bölgenin sağlamlaştırılması ve somut projelerle bölgedeki devletlere

doğrudan fayda sağlayacak bölgesel iş birliğinin teşvik edilmesini amaçlamaktadır.

AB ile olan ilişkilerinde Romanya, zaman zaman diğer AB üyesi ülkeler ile aynı haklara sahip olması gerektiğinin altını çizmekte örneğin Schengen Bölgesi ülkelerinden biri olması gerektiğini belirtmektedir. Yine de genel olarak AB ile olumlu seyreden bir ortaklık içindedir. Ülke açısından, ekonomik bağlamda Birlik içinde olmak aynı zamanda AB bütçesinden de önemli yardımlar almayı beraberinde getirmektedir. Özellikle 2020 yılında yaşanan ve devletlerin ekonomilerini derinden etkileyen pandemi kapsamında Romanya bütçesine AB'nin katkıları yadsınamayacak düzeydedir. Romanya, AB'den COVID-19 salgınının etkisini azaltabilmek amacıyla 2020/672 sayılı konsey kararı ile “*Acil Durumlarda İşsizlik Risklerini Azaltma Aracı (SURE)*” kapsamında 17 Ağustos 2020 tarihinde mali destek talebinde bulunmuştur. Bu talebe olumlu bakan Birlik, Romanya'ya maksimum 4.099.244.587 Euro tutarında kredi sağlayacağını, kredinin maksimum ortalama vadesinin 15 yıl olacağını 17 Eylül 2020 tarihli ve 10336/20 sayılı kararıyla açıklamıştır (European Council, 2020a).

AB ile olan ilişkilerinde sürekli gündem maddesi olma özelliğini koruyan bir diğer konu Romanya'nın kronik sorunlarından biri olan yolsuzluktur. Birliğe resmi üyelik başvurusu yaptığı 1995 yılından bu yana yolsuzlukla mücadele konusunda ortak politikalar ile iyileştirme çalışmaları söz konusu olmuştur. Devletlerin yıllık bazda yolsuzluk algılama endeksini 0 ile 100 puan arasında bir derecelendirme sistemiyle (0'dan 100'e doğru yolsuzluktan arınma artar) yayımlayan Uluslararası Şeffaflık Örgütü 2020 raporunda; Romanya, 44 puan ile AB üyeleri arasında son sırada, 180 ülke arasında ise 69. sırada yer almıştır (Transparency International, 2020). 2002 yılında kurulan Romanya Ulusal Yolsuzlukla Mücadele Müdürlüğü aracılığıyla bu alandaki iyileştirme çabaları günümüzde de sürdürülmektedir.

AB ile Romanya arasında 2020 yılında gerçekleştirilen ortaklıklardan bir diğeri ise Siber Güvenlik Yetkinlik Merkezi'nin Bükreş'te kurulmasıdır. E-ticaret, akıllı mobilite gibi alanlar da dahil olmak üzere dijital tek pazarın güvence altına alınmasına yardımcı olacak, siber güvenlik alanında AB'nin özerkliğini artıracak olan “*Avrupa Siber Güvenlik Sanayi, Teknoloji ve Araştırma Yetkinlik Merkezi*”nin Romanya Bükreş'te kurulması kararını içeren taslak anlaşma metni 18 Aralık 2020 tarihinde imzalanmıştır (European Council, 2020b).

2020 yılı Avrupa Birliği için kriz yılı olarak öncelikle Brexit olarak adlandırılan Birleşik Krallığın birlikten ayrılma sürecinin yarattığı etkiler ve sorgulamalar ile başlamış daha sonra pandeminin üye devletlerdeki yıkıcı etkileri ile devam etmiştir. Özellikle örgütün önemli üyelerinden biri olan İtalya'da sağlık sisteminin çökme aşamasına gelmesi, Almanya, Fransa gibi ülkelerde COVID-19 nedeniyle artan ölüm sayıları ve salgının yarattığı etkiler, Avrupa Birliği'nin ruhu olan Avrupa dayanışmasını da sorgulanır hale getirmiştir. Üye devletler arasında serbest dolaşımı öngören Schengen bölgesinin geçici olarak durdurulması devletler arasındaki tıbbi malzeme akışını da olumsuz etkilemiştir. Daha önceki bölümde üzerinde durulan Romanya'nın COVID-19 sürecinde sağlık, ekonomi, toplumsal alanlarda yaşadığı olumsuzluklar toplamında Romanya-AB dayanışmasının Romanya açısından önemli katkılarının olduğunu vurgulamak gerekir. Çünkü Romanya, diğer üye devletlere kıyasla ekonomik bağlamda daha az gelişmiş, nispeten düşük gelirli bir ülke konumundadır. Dolayısıyla birlikten gelen mali destek ülke açısından kıymetlidir. Avrupa Birliği; pandemiyle mücadele kapsamında çeşitli mali paketler ile üye devletlerin ekonomilerindeki kriz yönetimine katkı sağlamıştır. AB'nin ekonomik iyileşme planı, iki ana finansal araca dayalı fonlar sağlamaktadır. İlki, COVID-19 sonrası ekonomik toparlanma planını kapsayan *Yeni Nesil AB Planı* ikincisi ise *2021-2027*

Çok Yıllı Finansal Çerçeve olarak sayılabilir. Romanya Hükümeti 2020-2024 Yönetim Programı'nda 2021-2027 AB Çok Yıllı Mali Çerçeve ve Yeni Nesil AB Programı kapsamında ülkeye yaklaşık 80 milyar Euro kazandırılacağını ve bu kaynağın altyapı, eğitim, sağlık, tarım, çevre ve enerji yatırımlarında kullanılacağını belirtmektedir. Bu kaynağın tarihi bir fırsat olarak nitelendirildiği programda 2021 yılında ekonominin toparlanabilmesi için yatırımların etkin şekilde kullanılacağı vurgulanmaktadır.

Devletlerarası İkili İlişkiler:

Romanya Dışişleri Bakanlığı, tüm devletlerle iş birliğine açık olduklarını ancak bazı devletlerle olan ikili ilişkilerin ve dayanışmanın öne çıktığını vurgulayarak bu devletleri şu şekilde sıralamıştır (Guvernul României Ministerul Afacerilor Externe, 2020a):

▪ Amerika Birleşik Devletleri	▪ Fransa	▪ Polonya
▪ Azerbaycan	▪ İtalya	▪ Türkiye
▪ Çin	▪ Gürcistan	▪ Macaristan
▪ Kore	▪ Japonya	▪ İspanya
	▪ Birleşik Krallık	▪ Moldova
		▪ Hindistan

ABD ile İlişkiler:

Haziran 2020'de Romanya, ABD ile diplomatik ilişkilerin kurulmasının 140. yılını kutlarken hem Romanya hem de ABD temsilcileri, iki ülke arasındaki stratejik ortaklığı derinleştirme ve geliştirme çabalarının artarak devam edeceğini vurgulamıştır. Başkan Iohannis, Romanya-Amerika stratejik ortaklığının ve transatlantik ortaklığın derinleşmesi ve daha da geliştirilmesi için devamlı bir çaba içinde olduklarını dile getirmiştir. COVID-19 salgınıyla mücadele de dahil olmak üzere pek çok güvenlik probleminin hâkim olduğu, derin ve hızlı bir

değişimin yaşandığı günümüz dünyasında ABD ile stratejik ortaklık içindeki ayrıcalıklı ilişki Romanya açısından son derece önemlidir. (Popovici, 2020: 2).

11 Temmuz 1997'de ABD Başkanı Bill Clinton'ın Bükreş ziyareti vesilesiyle başlayan Romanya ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki stratejik ortaklık günümüze kadar siyasi, askeri, siber güvenlik, enerji güvenliği, ekonomi, eğitim, kültür, bilim ve teknoloji alanlarında iş birlikleri ve ortaklıklar sağlanarak devam etmiştir. 2020 yılı içerisinde COVID-19 salgınıyla mücadele bağlamında, iki devletin Romanya'da tıbbi malzemelerin hava taşımacılığını kolaylaştırmak, vatandaşların ülkelerine geri gönderilmesi, tıbbi ekip aracılığıyla deneyim ve destek sağlamak da dahil olmak üzere karşılıklı iş birliği gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 31 Mayıs 2020 tarihinde bir doktor heyeti ABD Alabama'ya COVID-19 salgınıyla mücadele kapsamında bilgi, deneyim sağlayabilmek amacıyla gönderilmiş, ardından heyet ülkelere dönerek bu konuda edindikleri tecrübeleri aktarmıştır.

Moldova ile İlişkiler:

Avrupa'nın güneydoğusunda, Romanya ve Ukrayna arasında kalan Moldova, tarihsel olarak Romanya ile ortak dil ve kültüre sahiptir. Zaman zaman iki ülkenin birleşmesini savunan görüşler ortaya çıkmakta, bu görüş Romanya'da daha fazla kişinin taraftar olduğu, Moldova'da ise genellikle Batı yanlısı kesimler tarafından desteklenen bir gündem maddesini oluşturmaktadır. Romanya, dış politikasında Moldova ile ilişkilerini iki temele oturtmaktadır (Guvernul României Ministerul Afacerilor Externe, 2020b). Bunlar; Moldova'nın Avrupa'ya yönelmesini desteklemek ve Romanya ile Avrupa ilişkilerinde somut iş birlikleri oluşturmaktır. 27 Nisan 2020 tarihinde, Moldova'nın Avrupa entegrasyonu için "*Romanya ile Moldova Arasında Stratejik Ortaklığın Kurulmasına İlişkin Deklarasyon*"un imzalanmasının 10. yıldönümü kutlanmıştır. Bu kutlamada iki ülke arasındaki ayrıcalıklı ilişkinin altında

yatan ortak kültürel mirasın olduğu ve Moldova'nın yerinin Avrupa ailesi olduğunun altı çizilmiştir. Moldova'da kamuoyu, bir tarafta Rusya yanlısı olanlar diğer tarafta Batı yanlısı olanlar olmak üzere ikiye bölünmüş durumdadır. Rusya, zaman zaman Moldova'nın dondurulmuş sorunu olan "Transdinyester" bölgesini koz olarak kullanabilmekte, burada tek taraflı bağımsızlığını ilan eden yönetime destek vermektedir.

Romanya ve Moldova arasındaki iş birliği ve stratejik ortaklık üst düzeyde ve genellikle Romanya'nın ülkeyi Avrupa entegrasyonunda desteklemesiyle devam etmektedir. Romanya, Moldova Cumhuriyeti'nin ilk ticari ortağıdır ve ülkenin ihracat ve ithalat ortakları arasında birinci sırada yer almaktadır. Ekonomi Bakanlığı verilerine göre; 30.04.2020 tarihinde Romanya'nın Moldova Cumhuriyeti ile olan ticaretinin toplam hacmi 611.079 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir (Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, 2020). COVID-19 salgınıyla mücadele kapsamında ise Romanya Hükümeti, Moldova'ya 16,5 milyon lei destek vermiştir. Ayrıca buna ek olarak insani yardım, tıbbi ekipman, ilaç ve tıbbi cihaz (20 tır) bağışında bulunmuştur (Guvernul României Ministerul Afacerilor Externe, 2020b).

1 Kasım 2020 tarihinde Moldova'da gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimlerini AB yanlısı olan Maia Sandu %57,8 oy alarak kazanmış bu seçim Romanya-Moldova ilişkilerini "Tek Millet, İki Devlet" söyleminin tekrar gündeme gelmesini sağlayacak kadar yakınlaştırmıştır. Romanya-Moldova birleşme söylemleri; Moldova açısından, AB üyesi olan ve tarihi ortaklığa sahip bir devletle bütünleşmesi bağlamında hem ekonomik hem siyasi açıdan avantaj sağlayabilecek bir hamle iken tek taraflı bağımsızlığını ilan eden Transdinyester bölgesini arka planda destekleyen Rusya'nın ve onun desteklediği yönetimlerin bu birleşmeye sıcak bakmadıkları da bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla Romanya-Moldova ilişkileri

ülke yönetiminin Rusya yahut Avrupa yanlısı olmalarına göre şekillenmektedir.

Bulgaristan ile ilişkiler:

Eski Doğu Bloğu ülkelerinden olan Romanya ve Bulgaristan AB'ye aynı süreçte dahil olmuş iki sınır ülkesidir. Romanya ve Bulgaristan, Karadeniz Sinerjisi ve Tuna Bölgesi için AB Stratejisi gibi projelerde özellikle ikili, Avrupa ve bölgesel ilişkilerde büyük bir iş birliği potansiyeline sahiptir. İki ülke arasındaki ticari ilişkiler de üst düzeyde devam etmektedir. 2019 verilerine göre Romanya'nın Bulgaristan'dan ithalatı yaklaşık 2,8 milyar dolar, ihracatı ise 2,7 milyar dolardır (Trade Map, 2019).

Bulgaristan ile sağlanan iş birlikleri ile geliştirilen projelerden bazıları Romanya Dışişleri Bakanlığı tarafından şu şekilde listelenmiştir:

- BRUA Projesi kapsamında iş birliği (Bulgaristan, Romanya, Macaristan ve Avusturya)
- Romanya, Bulgaristan ve Türkiye arasındaki elektrik ağlarının birbirine bağlanması projesi
- Tarım, turizm, enerji vb. alanlarda iş birliği
- Juncker Planı kapsamında iş birliği

BRUA Projesi, Bulgaristan-Romanya-Macaristan-Avusturya koridorunda ulusal gaz iletim sistemlerinin geliştirilmesi, yeni gaz kaynaklarına erişim sağlanmasının yanı sıra Hazar gazının Orta ve Doğu Avrupa pazarlarına taşınmasını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Projenin ilk aşaması 28 Kasım 2020 tarihinde 479 km uzunluğunda bir boru hattı ve 3 doğal gaz sıkıştırma istasyonunu içerecek şekilde tamamlanmıştır (TRANSGAZ, 2020). Avrupa Komisyonu tarafından proje, stratejik öneme sahip olarak nitelendirilmektedir.

2022'ye değin Avrupa Birliği iş pazarına 1,7 milyon daha fazla istihdam ve AB GSYİH' sini %1,8 oranında arttırması planlanan "Juncker Planı" Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker tarafından "AB Yatırım Alt Yapı Planı" olarak açıklanmıştır. Ancak daha sonra AB'deki yatırımı desteklemek için halihazırda mevcut olan çok sayıda AB finansal aracını tek bir çatı altında bir araya getirilmesini amaçlayan "InvestEU Programı" kabul edilmiştir. Juncker Planının AB'deki kamu ve özel kaynakları seferber etme çalışmalarını sürdüreceği olan InvestEU Programı kapsamında Romanya ve Bulgaristan iş birliklerini sürdürmeye devam etmektedir. Koronavirüs sonrası programda bir güncelleme yapılarak yatırımlar için sağlanan fonlarda bütçe artırımına gidilmiştir (European Commission, 2020c).

Türkiye ile ilişkiler:

Romanya'nın önemli ticari ortaklarından biri Türkiye Cumhuriyeti'dir. İkili ekonomik iş birliği; özellikle enerji, sanayi, bankacılık, inşaat, turizm, tarım vb. alanlarda uzun bir geleneğe sahiptir. TÜİK (2020) verilerine göre, iki ülke arasındaki ikili ticaret 2020 yılında tüm dünyayı etkileyen pandemi krizinin baskısıyla bir önceki yıla oranla azalmıştır. Tablo 4'te 2019 ve 2020 yıllarına ait Türkiye'nin Romanya ile gerçekleştirdiği ihracat ve ithalat rakamlarına yer verilmiştir.

Tablo 4: 2020 Türkiye-Romanya Dış Ticaret Hacmi (Ocak-Aralık) (Bin ABD \$)

	2019		2020		
	Değer	Pay (%)	Değer	Pay (%)	Değişim (%)
İhracat	4 073 075	2,3	3 895 770	2,3	-4,4
İthalat	2 770 908	1,3	2 769 244	1,3	-0,1

Kaynak: TÜİK, 2020

Günümüzde Türkiye ve Romanya, Karadeniz bölgesinin istikrar, güvenlik ve refahına ortak katkı sağlayan iki ülkedir.

Romanya, stratejik olarak hem Tuna nehri hem de Karadeniz bölgesinde yer alması dolayısıyla Avrupa açısından vazgeçilmez bir ortak aynı zamanda bölge ülkeleri için önemli bir partnerdir. Her iki ülke de Karadeniz havzasının barış, istikrar ve refah bölgesi olmasını amaçlayan, 1992 yılında İstanbul zirvesinde kurulan Karadeniz Ekonomik İş birliği Teşkilatı'nın (KEİ) kurucu üyelerindedir. Romanya, Ocak 2020-Aralık 2020 KEİ Dönem Başkanlığı'nı icra etmiş, başkanlık süresince esnek, sonuç odaklı ve KEİ üye devletlerinin yararına daha yakın bir KEİ-AB iş birliği gerçekleştirilmesi amacıyla faaliyetlerini yürütmüştür (BSEC, 2020). KEİ'nin kurucu üyeleri olmaları dolayısıyla iki ülke arasında çeşitli alanlarda iş birlikleri de mevcuttur. Bu kapsamda enerji, altyapı, doğrudan yabancı yatırım, turizm, çeşitli suçlarla mücadele, bilim ve araştırma, kültür alanlarında çeşitli projeler geliştirilerek iş birliği sağlanmaktadır (Busek, 2007: 3).

25 Eylül 2020'de gerçekleştirilen KEİ Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda Romanya'nın, başkanlık döneminin ilk yarısındaki faaliyetleri değerlendirilmiş aynı zamanda COVID-19 pandemi krizinin sosyo-ekonomik sonuçlarını yönetmek için iş birliğinin bölgesel boyutu üzerinde durulmuştur. Romanya, bu toplantıda genel olarak pandemi krizinin ardından sosyo-ekonomik toparlanmaya yönelik ulusal çabaları desteklemek için bölgesel düzeyde hükümetler arası ekonomik iş birliğinin önemli olduğunu belirtmiştir (Guvernul României Ministerul Afacerilor Externe, 2020c).

Avrupa, Orta Doğu ve Orta Asya'nın kesişme noktasında bulunan Karadeniz bölgesinde Türk-Romen stratejik ortaklığı AB için son derece önemlidir (Diaconescu, 2009: 27). Nitekim bir tarafta AB üyesi olan Romanya diğer tarafta uzun yıllar yüzünü Avrupa'ya dönmüş Türkiye yer almaktadır. Bu iki ülke arasında gerçekleştirilecek ortaklıklar taraflar için kazan-kazan ilişkisi içinde AB ve NATO'nun desteğini alacak, her iki ülkenin de kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Romanya, Türkiye'nin

AB'ye üyelik sürecine olumlu bir bakış açısı sağlamakta, bu durum iki ülkenin komşuluk ve stratejik ortaklık ilişkilerinde olumlu etki yaratmaktadır.

Sonuç

Karadeniz bölgesinde stratejik bir konumda bulunan Romanya, sahip olduğu ülke dinamiklerini Avrupa'nın bir parçası olarak avantaja çevirebildiği sürece refah ve kalkınma düzeyini geliştirme potansiyeline sahiptir. Ancak ülke tarihinde var olan komünizm izleri beraberinde bazı zorlukları da getirmektedir. Ülke yönetimi bir yandan geçmişten gelen tarihsel, toplumsal, kültürel, yapısal sorunlarla mücadele ederken diğer yandan günümüz gelişmelerine uyum sağlamaya çalışmakta ve dinamik sorunlara çözümler aramaktadır. 2020 yılı, küresel çapta bir salgın krizi ile tüm dünya devletlerini karşı karşıya bırakırken ülkelerin sahip olduğu ayrıcalıklı konumlar bu salgınla mücadelede önemli bir yer edinmiştir. Romanya'nın ayrıcalıklı konumu ise içinde bulunduğu Avrupa Birliği olmuştur. Birlik, sağladığı mali destek ve yatırım projeleri ile Romanya'yı bu zorlu kriz sürecinde desteklemiş, ülke ekonomisinin çökmesini engelleyen önemli bir kaldıraç olmuştur. AB ve NATO üyesi olarak dış politikada yüzünü Batı'ya dönen ülke, aynı zamanda bölgesel iş birlikleri içinde olarak jeopolitik gücünü kullanmaktadır.

Romanya 2020 ülke görünümünde önemli gelişmelerden biri ülke yönetiminin değiştiği 6 Aralık Parlamento seçimleridir. Bu seçim iki açıdan önem taşımaktadır; bunlardan biri Sosyal Demokrat Parti'nin seçim sonucunda ilk sırada yer alması, ülke yönetiminde olan Ulusal Liberal Parti'nin ise ikinci sıraya düşmesidir. Diğer bir önemli nokta ise halkın seçimlere olan ilgisizliğidir. Öyle ki komünizm sonrası ülke tarihinin en düşük seçmen katılımının yaşandığı ilk seçim olarak tarihe geçmiştir. Parlamento seçimlerinin ardından ülkede PNL, USR-PLUS ve UDMR partilerinin oluşturduğu merkez sağ hükümeti eski Maliye Bakanı Florin Citu başkanlığında kurulmuştur.

Başbakan Citu, hükümetin öncelikli politikasının ülkenin içinde bulunduğu sağlık ve ekonomi alanında yaşanan krizi kısa sürede çözmek olduğunu belirtmiş, dış politikada ise 2020-2024 hükümet programında belirtildiği üzere Romanya'nın AB ve NATO'daki rol ve etkisinin artırılması ile ABD ortaklığının geliştirilmesinin hedeflendiğini açıklamıştır.

Kaynakça

- Albu-Comănescu, R. (2020). "Drawing a Defence Line in Europe's East Imperfect Elections Give a Direction to Romania", <https://visegradinsight.eu/romania-elections-drawing-a-defence-line-in-europes-east/>, (Erişim Tarihi: 21.12.2020).
- Autoritatea Electorală Permanentă, (2020). <https://www.roaep.ro/prezentare/en/prima-pagina/>, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).
- BEC Comunicat, (2020). "Privind Participarea Populației la Vot Pentru Alegerea Senatului și a Camerei Deputaților din 6 Decembrie 2020", https://parlamentare2020.bec.ro/wp-content/uploads/2020/12/BEC_comunicat-prezenta_00.00.pdf, (Erişim Tarihi: 23.12.2020).
- BSEC, (2020). "Black Sea Economic Cooperation Chairmanship", <http://www.bsec-organization.org/>, (Erişim Tarihi: 02.01.2020).
- Busek, E. (2007). "Black Sea Economic Cooperation", *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, KEİ Özel Sayı.
- Chivu, L. ve Georgescu, G. (2020). "Labor Market Vulnerabilities Under the COVID-19 Impact in Romania, Munich Personal Repec Archive", MPRA Paper No. 101676.
- Code for Romania, (2020). Date Oficiale, <https://datelazi.ro/>, (Erişim Tarihi: 03.01.2021).
- Colipcă, G. I. (2008). "Policy Analysis Report (WP3) Romania", *European Commission*, Grant Agreement no. 216065.

- Constitutia României, (1991).
<https://www.senat.ro/default.aspx?Sel=13E4870F-F976-4268-BE56-F8CF3F98780B>, (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- Delegația Permanentă A României La NATO, (2020).
<http://nato.mae.ro/node/178> (Erişim Tarihi: 16.12.2020).
- Demianenco, A. (2020). “Romanian Elections and the Shaping Of a New Coalition–The Last Chance For Change”, *New Eastern Europe*, <https://neweasterneurope.eu/post-author/%ef%bb%bfalexandru-demianenco/>, (Erişim Tarihi: 20.12.2020).
- DGEFA (Directorate General Economic and Financial Affairs “EU”), (2020). “Policy Measures Taken Against the Spread and Impact of the Coronavirus”, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/coronavirus-policy-measures-8-december_en.pdf, (Erişim Tarihi: 01.01.2021).
- Diaconescu, C. (2009). “The EU Gate to Black Sea Regional Cooperation a Romanian-Turkish Common Ground”, *Turkish Policy Quarterly*, 8(1), 25-33.
- DNA (Direcția Națională Anticorupție, (2019). “Raportul de Activitate”, <http://www.pna.ro/obiect2.jsp?id=430>, (Erişim Tarihi: 25.12.2020).
- Dospinescu, A. ve Russo, G. (2018). “Romania Systematic Country Diagnostic Background Note Migration”, *The World Bank*, Washington, D.C., 1-22.
- ElectionGuide, (2019). “Romania Election for President”, <https://www.electionguide.org/elections/id/3195/>, (Erişim Tarihi: 21.12.2020).
- European Commission, (2014). “Report from the Commission to the Council and the European Parliament EU Anti-Corruption Report”, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf, (Erişim Tarihi: 23.12.2020).

- European Commission, (2020a). “European Economic Forecast”, *European Economy Institutional Paper*, No:125, Spring 2020.
- European Commission, (2020b). “European Economic Forecast”, *European Economy Institutional Paper*, No:136, Autumn 2020.
- European Commission, (2020c). “Questions and Answers: The proposed InvestEU Programme”, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_947, (Erişim Tarihi: 29.12.2020).
- European Council, (2020a). “Implementing Decision: Regulation (EU) 2020/672”, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10336-2020-INIT/en/pdf>, (Erişim Tarihi: 08.01.2021).
- European Council, (2020b). “Selection of the Seat of the European Cybersecurity Industrial, Technology and Research Competence Centre”, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/seat-selection-cybersecurity-centre/>, (Erişim Tarihi: 02.01.2021).
- European Union, (2020). “Romania”, https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/romania_en, (Erişim Tarihi: 25.12.2020).
- Fall, T. T. (2019). “Les Modalités D'accès Au Vote Et L'information Aux Électeurs Lors De L'élection Présidentielle Du 24 Février 2019”, *Revista Română de Studii Electorale*, 7(1-2), 39-41.
- Goschin, Z. (2018). “Regional Patterns of Romanian Emigration a Geographically Weighted Regression Model”, *Romanian Journal of Economics*, 46(55), 60–74.
- Governul României Actualitate, (2020). “Vaccinarea Împotriva COVID-19 A Început Astăzi în România, în Toate Cele 10 Spitale de Boli Infecțioase Aflăte în Prima Linie În Lupta

- Împotriva Noului Coronavirus”, <https://gov.ro/ro/stiri/>, (Erişim Tarihi: 02.01.2021).
- Guvernul României, (2020). “23 Decembrie Înregistrări, Declarații Susținute de Premierul Florin Cițu, După Votul În Parlament Pentru Investiția Noului Guvern”, <https://gov.ro/ro/stiri&page=2>, (Erişim Tarihi: 27.12.2020).
- Guvernul României Ministerul Afacerilor Externe, (2020a). “Parteneriate Strategice Şi Relații Speciale”, <https://www.mae.ro/node/1861>, (Erişim Tarihi:14.01.2021).
- Guvernul României Ministerul Afacerilor Externe, (2020b). “Republica MOLDOVA”, <http://mae.gov.ro/bilateral-relations/1677#827>, (12.01.2021).
- Guvernul României Ministerul Afacerilor Externe, (2020c). “Prezidarea De Către Ministrul Afacerilor Externe Bogdan Aurescu a Reuniunii Informale a Consiliului Miniştrilor Afacerilor Externe din Statele Membre ale Organizației de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN)”, <http://mae.gov.ro/node/53684>, (Erişim Tarihi: 29.12.2020).
- Hamberger, A. (2010). “Immigration and the Integration of Immigrants in Romania”, *Focus on Central and Eastern Europe*, September.
- IMF, (2020). “Romania Country Data”, <https://www.imf.org/en/Countries/ROU#countrydata>, (Erişim Tarihi: 20.01.2021).
- Institutul Național de Statistică, (2020). The Journal of National Institute of Statistics, <https://insse.ro/cms/ro>, (Erişim Tarihi: 05.01.2021).
- IPU (Inter-Parliamentary Union) Romania, (1996-2008). “Historical Archive of Parliamentary Election Results”, Http://Archive.İpu.Org/Parline-E/Reports/2262_Arc.Htm, (Erişim Tarihi: 04.01.2021).
- Krause, M. ve Pârvu, S. (2020). “Raport Privind Observarea Alegerilor Locale”, *Expert Forum*, 27 Septembrie 2020.

- Lazaroiu, S. (2003). *Migration Trends in Selected Applicant Countries Volume IV-Romania*, International Organization for Migration (IOM), Vienna.
- Legea nr. 55/2020. “Privind Unele Măsuri Pentru Prevenirea și Combaterea Efectelor Pandemiei de COVID-19, Emitent Parlamentul României”, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/225620>, (Erişim tarihi: 29.12.2020).
- Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, (2020), *Îndrumar Pentru Afaceri*, http://www.imm.gov.ro/adaugare_fisiere_imm/2018/11/Indrumar-de-afaceri-Republica-Moldova-iunie-2020_.pdf, (Erişim Tarihi: 10.03.2021).
- Ministerul Muncii și Protecției Sociale, (2020a). “30 Decembrie Comunicat de Presă”, <https://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/6185-cp-prelungire-masuri-active-30122020>, (Erişim Tarihi: 03.01.2021).
- Ministerul Muncii și Protecției Sociale, (2020b). “Statistici”, <http://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/transparenta/statistici/date-statistice>, (Erişim Tarihi: 04.01.2021).
- Ministerul Sănătății Comunicate de Presa (2020). “Comunicate de Presa Buletin Informativ 28.02.2020”, <http://www.ms.ro/2020/02/28/buletin-informativ-28-02-2020-ora-1600/>, (Erişim Tarihi:30.12.2020).
- Nalban, V. ve Smadu, A. (2021). “The Interaction Between Private Sector and Public Sector Labor Markets: Evidence From Romania”, *Economic Modelling*, Volume 94, 804-821.
- OECD Romania, (2020). “Economic Forecast Summary”, *OECD Economic Outlook*, 2020(2), 233-235.
- OSCE, (2020). “Parliamentary Elections, 6 December 2020”, <https://www.osce.org/odihr/elections/romania/467130>, (Erişim Tarihi: 12.01.2021)
- Pilinská, V. ve Vaňo, B. (2013). “Comparative Analysis of Existing Major Population Projections in Eight South-

- East European Countries”, *SEEMIG Project Document*, <http://www.seemig.eu/downloads/outputs/SEEMIGOverviewofpopulationprojections.pdf>, (Erişim Tarihi: 23.12.2020).
- Popescu, M. (2003). “The Parliamentary and Presidential Elections in Romania”, November 2000, *Electoral Studies*, 22, 325–395.
- Popovici, O. C. (2020). “Romania External Relations Briefing: Outlook for the Second Half of 2020 in the External Field”, *China-CEE Institute Weekly Briefing*, Vol. 30, No. 4.
- Preşedintele României Decret, (2020). “Privind Instituirea Stării de Urgență”, <https://www.presidency.ro/ro/media/decrete-si-acte-officiale/decret-semnat-de-presedintele-romaniei-domnul-klaus-iohannis-privind-instituirea-starii-de-urgenta-pe-teritoriul-romaniei>, (Erişim Tarihi: 29.12.2020).
- Raport de Activitate Guvernamental, (2020a). “Guvernul României un an de Guvernare în Slujba Românilor (4 Noiembrie 2019 – 4 Noiembrie 2020)”, https://gov.ro/fisiere/programe_fisiere/GOV2020_UN_A_N_final_final_2.pdf, (Erişim Tarihi: 10.01.2021).
- Raport de Activitate Guvernamental, (2020b). Raport de Activitate În Timpul Stării De Urgență”, https://gov.ro/fisiere/stiri_fisiere/Raport_de_activitate_al_Guvernului_Rom%C3%A2niei_pe_perioada_st%C4%83rii_de_urg%C8%9B%C4%83_instituit%C4%83_de_Pre%C8%99edintele_Rom%C3%A2niei.pdf, (Erişim Tarihi: 12.01.2021).
- Romania AEP, (2020). “Finanțarea Campaniei Electorale”, <https://www.roaep.ro/prezentare/alegeri-locale-din-27-septembrie-2020-formulare-3/>, (Erişim Tarihi: 12.01.2021)
- Romania BEC, (2020a). CL/BEC “Alegerile din 27 Septembrie 2020” Nr. 3680/15.10.2020, <https://locale2020.bec.ro/wp->

- content/uploads/2020/10/10-pv_cl_final_rectif.pdf ,
(Erişim Tarihi: 15.01.2021).
- Romania BEC, (2020b). “Alegerile Parlamentare din Data de 06.12.2020”, Nr. 1423/BEC/SCD/2020 Anexa 7, https://parlamentare2020.bec.ro/wp-content/uploads/2020/12/com_1423.pdf, (Erişim Tarihi: 11.01.2021).
- Romanian Institute for Research on National Minorities (2014). “SEEMIG National Strategy for Enhancing Migration Data Production and Utilization for Romania”, *SEEMIG Project Document*, <http://www.seemig.eu/downloads/outputs/SEEMIGNationalStrategyRomania.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.12.2020).
- România în NATO, (2020). Cronologia Relațiilor România-NATO, <http://nato.mae.ro/node/419>, (Erişim Tarihi:16.12.2020).
- Runceanu, C. (2019). “Quelques Hypothèses Concernant La Participation Électorale Dans Les Pays d’Europe De l’Est”, *Revista Română De Studii Electorale*, Vol. VII, Nr. 1–2, 59-85.
- Simionescu, M., (2019). “European Economic Integration and Migration in Romania, *Economic Research-Ekonomiska Istraživanja*, 32(1), 3607–3626.
- Simionescu, M., (2020). “Improving Unemployment Rate Forecasts at Regional Level in Romania Using Google Trends”, *Technological Forecasting and Social Change*, Volume 155, Article 120026.
- Şenyiğit, H. (2020). “Covid-19 Aşı Çalışmalarında Son Durum”, *Atlas Üniversitesi*, <https://www.atlas.edu.tr/2020/12/08/covid-19-asicalismalarinda-son-durum/>, (Erişim Tarihi: 12.01.2021).
- T.C Ticaret Bakanlığı, (2021). “Romanya’da Pandemi Döneminden Etkilenmeyen Sektörler”, <https://ticaret.gov.tr/blog/ulkelerden-ticari-haberler/romanya>, (Erişim Tarihi:17.01.2021).

- The World Bank, (2020). “Population, Romania”, <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=SP.POP.TOTL&country=ROU#>, (Erişim Tarihi: 08.01.2021).
- Todor, A. (2018). “Willing to Pay? The Politics of Engendering Faith in the Post-Communist Romanian Tax System”, 250-270, In: Steinmo, S.H. (Ed.), *The Leap of Faith, the Fiscal Foundations of Successful Government in Europe and America*, Oxford University Press, Oxford.
- Trade Map, (2019). “Bilateral Trade Between Romania and Bulgaria Product: Total All Products”, <https://www.trademap.org/>, (Erişim Tarihi: 25.12.2020).
- TRANSGAZ, (2020). “28 November 2020 Press Release”, https://www.transgaz.ro/sites/default/files/Release%20completion%20project%20BRUA%20-%20phase%201_0.pdf, (Erişim Tarihi: 15.12.2020).
- Transparency International, (2020). “Corruption Perceptions Index 2020”, <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/rou> (Erişim Tarihi:15.01.2021).
- TÜİK, (2020). “Dış Ticaret İstatistikleri, Aralık 2020”, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dis-Ticaret-Istatistikleri-Aralik-2020-37412&dil=1>, (Erişim Tarihi: 30.01.2021).
- US Food & Drug Administration, (2020). “FDA Takes Key Action in Fight Against COVID-19 by Issuing Emergency Use Authorization for First COVID-19 Vaccine”, *FDA News Release*, <https://www.fda.gov/news-events/press-announcements/fda-takes-key-action-fight-against-covid-19-issuing-emergency-use-authorization-first-covid-19>, (Erişim Tarihi: 30.12.2020)
- Vaduva, S., Echevarria-Cruz, S., Takacs, J. (2020). “The Economic and Social Impact of a University Education Upon the Development of the Romanian Tourism Industry”, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport &*

Tourism Education, 5 October, Volume 27, Article 100270.

Yücel, B. (2011). “Komünizm Sonrası Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerindeki Anayasacılık Hareketleri”, *AUHFD*, 60 (3), 635-690.

WHO News Release, (2020). “WHO Issues its First Emergency Use Validation for a COVID-19 Vaccine and Emphasizes Need for Equitable Global Access”, <https://www.who.int/news/item/31-12-2020-who-issues-its-first-emergency-use-validation-for-a-covid-19-vaccine-and-emphasizes-need-for-equitable-global-access>, (Erişim Tarihi: 02.01.2021).

WHO Romania, (2020). “COVID 19, Overview”, <https://covid19.who.int/region/euro/country/ro>, (Erişim Tarihi: 03.01.2021).

World Bank, (2020). “02 Aprilie Comunicat De Presă”, <https://www.worldbank.org/ro/news/press-release/2020/04/02/euro-400-million-to-romania-to-combat-the-human-and-economic-impacts-of-the-coronavirus-pandemic>, (Erişim Tarihi: 25.12.2020).